

Pædagogik – en lille del af verden

Udviklingstendenser i pædagogikundervisningen ved Ilinniarfissuaq/Grønlands Seminarium

Af Peter Berliner

Da jeg i sin tid sad på LO-skolen og blev introduceret til livet i Grønland – på et kursus med det formål – fortalte underviseren, at utilfredsheden med danskerne i Grønland udsprang fra Ilinniarfissuaq/Grønlands Seminarium. Derfra bredte den sig ud langs kysten. Baggrunden for miseren fortalte han ikke noget om, så det hele fremstod som et pludseligt og ejendommeligt udbrud af surhed blandt de studerende.

Igennem de år, jeg har arbejdet som lærer ved seminariet, er det blevet tydeligt for mig, at der ikke er tale om surhed, men om et ærligt forsøg på at løse den konflikt, de studerende dér bliver sat midt i – nemlig at skulle forbinde en grønlandsk skolehverdag med nogle, fra Danmark kommende, teorier. Man diskuterer i læreruddannelsen fortløbende, om vestlige teorier passer på den grønlandske virkelighed. Ofte opleves uddannelsesforløbet som en indlæring af viden, der ikke er direkte anvendelig i det arbejde, man uddannes til.

I perioder kan problemet ytre sig som utilfredshed med de danske lærere som personer, eller som uvilje overfor al

teori, fordi teori nu engang er abstrakt – men generelt set søger man at løse problemet gennem ændringer af den måde, undervisningen foregår på. Fornyelsen af undervisningsmetoderne i læreruddannelsen kommer i høj grad fra de studerende, der ønsker at få en uddannelse, der står i et rimeligt forhold til det arbejde, de bagefter skal varetage.

Vi vil nu kigge på, hvorledes undervisningsmetoderne hænger sammen med bestemte opfattelser af viden, samt på, hvorledes man har søgt at ændre undervisningen gennem de senere år, og sluttelig vil der blive foretaget en sammenligning med de ideer, UNESCO har fremført i forbindelse med problemet vidensoverførsel eller vidensudvikling. Den følgende beskrivelse drejer sig ikke om seminarieundervisningen generelt, men blot om undervisningen indenfor det pædagogiske fagområde. Det er det, jeg kender noget til – udviklingen indenfor de andre fag kan de direkte involverede bedre berette om.

Man kan måske synes, at udviklingen indenfor ét fag på læreruddannelsen er en komisk lillebitte del af verden – jeg

mener dog, at man i en sådan lille del kan se træk og tendenser klarere, end man ser dem i mere komplekse processer i samfundet.

Vidensopfattelse: Undervisning eller forskning

I 1950'erne og 1960'erne søgte man i uddannelsesplanlægningen at gøre Grønlands skolevæsen til en lige del af det danske. Man opfattede det grønlandske skolevæsen som mindre udviklet end det danske, hvilket medførte, at der skulle *overflyttes viden* fra Danmark til Grønland. I Grønland skulle man tilegne sig den indførte viden.

Ud af den opfattelse af viden sprang antageligt ofte en undervisningsmetode, der kan kaldes påfyldningspædagogik, hvor læreren besidder den viden, eleverne skal lære. Barnets erfaringer og gode ideer må trænges bort for at give plads til den »skolemæssige« viden.

Helt firkantet stillet op er viden således opfattet noget, der kan importeres – i form af lærerkræfter, bøger, massemedieprodukter og teknologi.

Op gennem 1970'erne har man søgt nye veje – i lange tider blot som forslag, ideer og indfald: Man vil opbygge teorier og viden, der udspringer fra samfundet og kulturen. En viden, der passer til de situationer, den skal bruges i. Viden bliver da opfattet som identisk med løsning på konkrete problemer.

En sådan viden kræver nye undervisningsmetoder: Projektmetoder, tema-dage og praktiske fag påkalder sig skolefolkenes interesse. Endnu befinder metoderne sig på et forsøgsniveau, men er under stadig udvikling.

De to opfattelser af viden står idag

begge stærkt i skolerne. Også på læreruddannelsen står de side om side, dog nok således at vægten ligger på ideen om den overførte, den importerede viden. At det er sådan, er ikke tilfældigt. Læreruddannelsen er bygget op af perioder med teoriindlæring *ved siden af* praktikperioder. Som underviser med vestlig uddannelse bag sig har man svært ved at frigøre sig fra en forestilling om, at viden er identisk med kendskab til vestlige teorier (i form af bøger og artikler). Og den skema- og lokalemæssige opdeling af undervisningsdagene trækker i retning af, at timerne bruges til teoriformidling. Alt dette er dog under opbrud i en langsom udviklingsproces.

Udviklingslinjer

Vi vil nu beskrive den tendens, der har været i retning af fornyelse i arbejdsformerne i faget pædagogik. Grundlæggende drejer fornyelserne sig om at overskride den vidensopfattelse, der siger, at viden kan importeres. Man bevæger sig i retning af den anden opfattelse, der siger, at viden udvikles ved undersøgelser af konkrete problemer og emner *fra skolens virkelighed*. Resultaterne af undersøgelserne fastholdes i teorier. Teorier udviklet på denne måde har stor anvendelsesværdi i forbindelse med arbejdet som lærer i den grønlandske skole.

Lad os kigge på nogle af de projekter, der er gennemført i de senere år. Det drejer sig om:

- a) Bygdeprojekt.
- b) Bogproduktion.
- c) Anvendelse af medier.
- d) Skolehistorisk projekt.

Bygdeprojekt: Ca. 1/5 af børnene i Grønland vokser op i bygder. Idag gives der politisk udtryk for, at bygderne skal bevares. Set i det lys er det bemærkelsesværdigt, så lidt man i læreruddannelsen har beskæftiget sig med bygdelærernes situation. Som underviser i pædagogik har man været tilbøjelig til hovedsageligt at beskæftige sig med arbejdsvilkårene for den lærer, der underviser på en byskole. Det skyldes nok, at man kender byskolerne i Nuuk fra besøg, mens ens kendskab til bygdeskolerne er klart mindre – måske mangler det ganske.

For at råde bod på det arrangeredes i foråret 1984 dels en bygdeuge, dels en række foredrag om bygdelæreres vilkår. Bygdeugen bestod af foredrag ved lærere med erfaringer fra bygdeskoler. Endvidere blev der set film og hørt radioudsendelser fra bygdelærerkonferencen i Qaarsut (sommeren 1983). I de resterende timer hver dag arbejdedes der med fremstilling af undervisningsmateriale, der specielt tog sigte på anvendelse i bygdeskoler.

Bygdeugen blev fulgt op med besøg af Hendrik Lyberth fra Kangaamiut. I to dage fortalte han om, hvorledes han tilrettelagde sin undervisning. Han uddelte en del materiale, der pga. dets konkret-hed har stor værdi i læreruddannelsens metodikundervisning. Sideløbende med planlægningen af bygdeugen, arbejdede én seminarieklasser med et større projekt om bygdeskoler. I såvel faget »samsfundsorientering« som i »pædagogik« arbejdede man med livet omkring og i bygdeskolen.

Arbejdet førte frem til, at klassen i begyndelsen af november 1984 rejste til

Kapisillit. I ti dage var den på besøg der, levede med i bygdens liv, så produktionsanlæggene, underviste på skolen, talte med bygderådsmedlemmerne og besøgte gamle og unge i bygden.

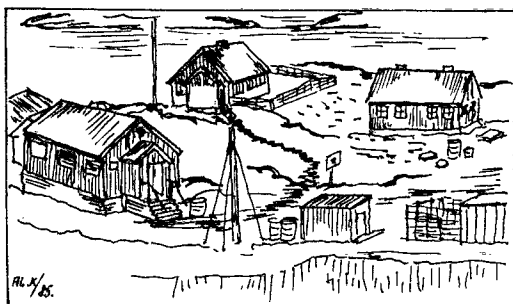
Efter hjemkomsten til seminariet blev erfaringerne fra bygdebesøget sammen-skrivet i en stor rapport-bog: »Kapisillit – Nuup kangerluani nunaqarfik«, der kan anvendes fremover som en længe manglet lærebog om bygdelærers ar-bejdssituation. I bogens skoleafsnit be-skrives lærers vilkår, eleverne, klasse-delingen, problemer og løsninger i skolen, materialesituationen og samarbejdet med forældrene. I andre afsnit beskrives de sociale forhold i bygden, hvorledes man lever sammen, hvordan bygdelivet opleves »indefra«, samt hvilke magt- og dominansforhold, der påvirker beslutningsprocesserne dér. De erhvervsmæs-sige forhold belyses ligeledes – ikke mindst interessant er redegørelsen for de ideer, man i bygden har om, hvor-ledes dens erhvervsaktiviteter kan udvi-des.

Så vidt bygdeprojekter: Ideen i disse har været at finde frem til en viden om bygderne, med udgangspunkt i problem-formuleringer snarere end i teoretiske beskrivelser. Teorierne skal udspringe af observationer og medinddrage bygde-befolkningens synspunkter.

Bogproduktion: Under denne overskrift gemmer sig dels en praktisk side med fremstilling af undervisningsmaterialer, dels en indholdsmæssig omkring opsam-ling og formidling af erfaringer. Ud-gangspunktet er, at der stadig er for lidt grønlandssproget undervisningsmateri-

KAPISILLIT

NUUP KANGERLUANI NUNAQAQFIK

PAASISASSARSIORNEQ

28. OKT. - 6. NOV.

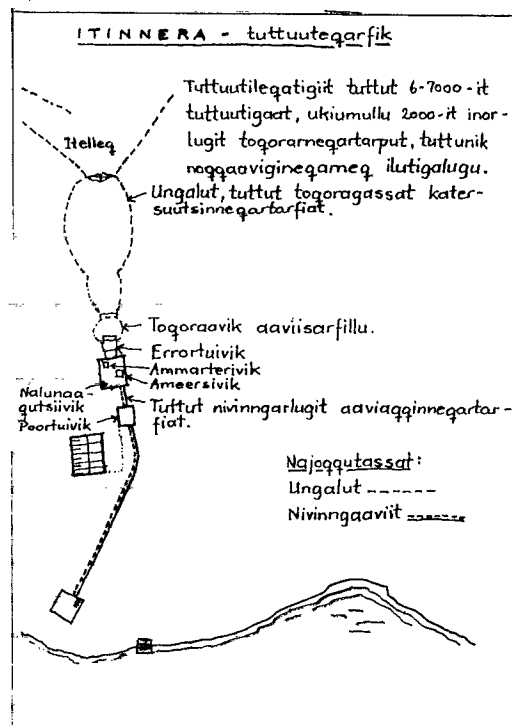
1984

ale, såvel i skolerne som på læreruddannelsen. Pilersuiffik udgiver meget, men kan næppe foreløbig ganske dække behovet.

Den praktiske side først: I forbindelse med kurser i brug af undervisningsteknologi er der blevet arbejdet med opsætning af »tryksager«. Gennem et større klippe-og-klistre arbejde laver man sine egne bøger. Resultatet af en sådan arbejdsproces i vinteren 1985 blev rundsendt til alle skoler i landet – i et forsøg på at delagtiggøre lærere rundt omkring i, hvorledes der arbejdes på seminariet, samt fremme den pædagogiske debat. Det drejede sig om to hæfter: »Atuartitsissut »perorsaaneq« aallaavigalugu allagaqaat oqalugiaatitut sanaaq« og »Nuannaarnerup tunissutaak«. Begge hæfter er skrevet og sat af lærerstuderende.

Indholdsmæssigt set drejer fremstillingen af »bøger« sig om at fremme en virkelighedsnær pædagogisk forskning på baggrund af de mange opgaver, de studerende skriver. Hvert år skrives et stort antal opgaver, hvori vægten i stigende grad ligger på det praktisk pædagogiske ved undervisningstilrettelæggelse. Opgaverne skrives oftest på grønlandsk. De bedste af disse opgaver anvendes som lærebøger, som inspirationskilde for følgende årgange. Grunden er lagt til *et brud med afhængigheden* af vestlige lærebøger i pædagogik.

I den forbindelse skal det nævnes, at man i faget pædagogik også skriver børnebøger. Der findes gode børnebøger på

NUANNAARNERUP

TUNISSUTAA

grønlandsk – men vel aldrig nok. Derfor skriver de studerende mindst én gang i løbet af uddannelsen alene eller gruppe-

vis en børnebog. Det falder ofte svært, da ikke alle er digtere, men de bøger, der faktisk bliver færdige, er gode og flere af

dem er allerede blevet anvendt i skoleundervisning.

Opsamlende kan man sige, at vægten i pædagogikundervisningen efterhånden lægges mere på det selvfremskaffede og på det, tidligere studerende har fremstillet, end på importerede bøger – uden at de sidstnævnte dog ganske forkastes, men således at man i stadig større grad tager udgangspunkt i pædagogisk materiale med direkte forbindelse til den grønlandske skole.

Anvendelse af medier: Bogformen er noget tung, hvis det drejer sig om at få synspunkter ud til et større antal mennesker; dertil er det bedre at bruge de massemedier, der findes i samfundet.

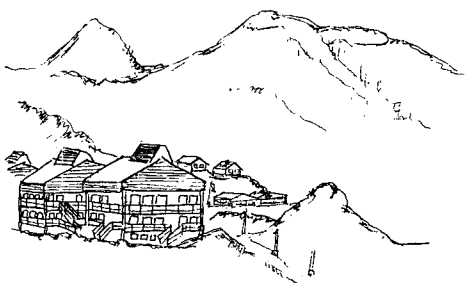
I pædagogikundervisningen arbejdes der med fremstilling af radioudsendelser om pædagogisk relevante emner. Skoleemner når igennem radioen et stort antal lyttere og kan således fremme den pædagogiske debat.

Endvidere har man i pædagogik arbejdet med at fremstille film, der kunne anvendes i TV – men af tekniske grunde har de film, der er lavet, indtil videre ikke fundet vej til fjernsynet. Der er blevet optaget film om studerendes vilkår i Nuuk og om læreruddannelsen. Sproget i filmene er grønlandsk – hvilket bør nævnes, da hovedparten af udsendelserne i TV er dansksprogede.

Arbejdet med radioudsendelser og filmoptagelser giver dels et godt udgangspunkt for at klarlægge forskellige pædagogiske emner, dels giver det et aktivt forhold til medierne, således at man ikke blot er passivt modtagende. Pædagogisk set særdeles relevant.

Skolehistorisk projekt: Igennem de sidste tre år er det første halve år af læreruddannelsen brugt til en grundig gennemgang af det grønlandske skolevæsens historie. Baggrunden er, at det er vigtigt at kende den institution, man skal arbejde indenfor: Hvilke processer har ført frem til, at den er som den er, og hvilke udviklingsmuligheder rummes i den?

Selvom det principielt er rigtigt, at skolen er en vestlig institution, der er blevet indført i samfundet, må man alligevel være opmærksom på, at den grønlandske skole har sin egen historie. Den er ikke kun et resultat af dansk påvirkning, men så sandelig en institution, der

Laila Dorthelu atuagatigiillutillu sanileripput. Laila aamma Dorthe Sisi-miormiuaraapput, Nalunnguarfiup atuarfiani 6.klassimi atuartuupput. Atuareernerup saniatigut taakku ikinnutigiit marluk ilagiittarput.

Ullumikkut Dorthelu isumagatigiippugut sisoraariamiarluta. Silami seginnareqimmat. Sisoraatigut tiguriarlugit Nalunnguarfimmut sisoraariarluta aallarpuqut.

1

også er udviklet i samfundet af mennesker med baggrund i den grønlandske kultur. Man kan finde mange grønlandssprogede kilder til skolens historie. Ved at bruge disse kan man rette den skævhed, der ligger i kun at se skolens historie gennem dansksprogede kilder.

Som helhed er det fælles i de beskrevne projekter, at de søger at fremme en viden, der tager udgangspunkt i konkrete emner fra den dagligdag, man oplever i skolerne, og som man i læreruddannelsen arbejder frem imod virke i.

UNESCOs ideer omkring vidensudvikling

I 1984 blev der i UNESCO holdt et møde om anvendelse af vestlig psyko-

logi i den tredje verden. Konklusionerne fra mødet gælder også for anvendelse af vestlig pædagogik i ikke-vestlige kulturer. Overførslen af viden fra vesten til den tredje verden er kritisabel, fremførte man, idet:

- 1) Man i den tredje verden overtager pædagogikken som en færdigvare, der ikke er udviklet i samfundet og derfor ikke passer direkte til det.
- 2) Man søger at følge Vestens teoriudvikling – og overtage dens færdige resultater. Man bliver derved afhængig af teoritilførsel fra Vesten.
- 3) Man kommer til at opfatte den vestlige viden som bedre end den lokale. Det bremser lokal forskning.
- 4) Man oplever en række psykologiske følger i form af, at mennesker i den tredje verden kommer til at opfatte sig som mindre »vidende« – end forskerne i Vesten.

Som løsningsforslag fremførte man, at:

- a) Pædagogikken skal tage udgangspunkt i problemer – i stedet for i teorier.
- b) Pædagogikken skal udvikles i snæver forbindelse med den kulturelle og samfundsmæssige situation, den skal anvendes i.
- c) I udviklingsarbejde og forskning bør der altid deltage lokalt personale.
- d) Forskningens resultater skal kunne anvendes og have praktiske konsekvenser.
- e) Afhængigheden af teoriudviklingen i Vesten bør brydes – således at alle samfund og kulturer kan bidrage til pædagogikkens udvikling.

Kort sagt: Man kan ikke fortsætte med at importere teori fra Vesten, men må selv igang med at forske. Kun derved kan man fremme en pædagogik, der passer til samfundet – til oplevelser og erfaringer fra skolernes konkrete hverdag.

Sammenligning

Udviklingen i faget pædagogik på seminariet har gennem flere år bevæget sig i en retning, der ligner de ideer, man i 1984 opstiller i UNESCO. Det betyder – om ikke andet – at man kan føle, man går i en retning, der skønnes fornuftig i UNESCO-sammenhæng.

Det bør bemærkes, at man i UNESCO ikke udelukker overførsel af viden fra ét land til et andet – man påpeger blot, at overførslen ikke må være ensidig, således at der kun overføres teori *fra* Vesten *til* den tredje verden. Man skal fremme lokal forskning, da der ikke findes internationalt »sande« svar på undervisningsmæssige problemer. Den vestlige pædagogik og psykologi kan godt bruges som inspirationskilde, men bør opfattes som blot en lille kilde til udviklingen af en lokal pædagogisk forskning.

Fremtiden?

I det ovenstående er beskrevet, hvorledes man i faget pædagogik langsomt bevæger sig fra opfattelsen af, at viden kan hentes *til* samfundet, til en opfattelse af, at viden skal udvikles *i* det. Undervisningen drejer i retning af forskning.

Antallet af lærerstuderende har været lavt i et par år, men vil antageligt stige, således at der fremover vil være cirka

Marti savarniartog.

1.

Pendt Kleist.

hundrede lærerstuderende alt i alt fordelt på de forskellige årgange. Disse hundrede mennesker, der allerede har en lang skolegang og uddannelse bag sig, er en kolossal ressource forskningsmæssigt set. Hvis tendensen i retning af, at gøre undervisning til forskning fortsætter, vil der af disse mange mennesker, der er fuldtidsansatte uddannelsessøgende, kunne foretages megen forskning – i forbindelse med projekter udarbejdet af seminariet og skolerne. Derved kunne man udbygge den pædagogiske forskning og forøge udviklingen af pædagogiske teorier, bøger, lærebøger og konkrete projekter, der udspringer af samfundet og kulturen. Man vil da kunne forbinde arbejdet som lærer og uddannelsen dertil nærmere og således løse det problem, der blev nævnt i indledningen: Følelsen af at tilegnelsen af for usorteret importeret teori er uddannelsesmæssigt og anvendelsesmæssigt irrelevant.